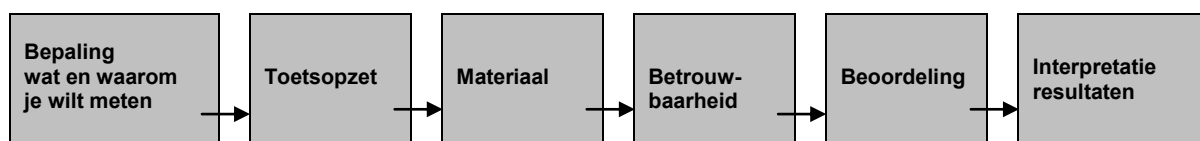

TOETSTIP 6 FEBRUARI 2007

TIP 6: PEER-ASSESSMENT: WAT, WANNEER EN HOE?

Zoals we in ToetsTip 4 van 2006 'Een brede kijk op Evalueren' al aangaven, hoeft evalueren niet enkel door de docent te gebeuren. Ook studenten kunnen bij het beoordelingsproces betrokken worden. Dit kan onder andere gebeuren in de vorm van self-assessment waarbij studenten zichzelf moeten evalueren en beoordelen (zie ToetsTip 5, 2006). Maar studenten kunnen ook elkaars prestaties beoordelen. Er is dan sprake van peer-assessment. In deze ToetsTip gaan we dieper in op wat peer-assessment nu eigenlijk is, wanneer je peer-assessment kunt gebruiken en hoe je peer-assessment organiseert. Daarnaast geven we aan wat de voor- en nadelen van peer-assessment zijn en wat voor een docent do's en don't's zijn als deze peer-assessment wil gebruiken.

1. Peer-assessment: wat?

Peer-assessment is een evaluatievorm waarbij studenten aangeven in hoeverre medestudenten ('peers') doelstellingen hebben gerealiseerd.

2. Peer-assessment: wanneer?

Peer-assessment kan zowel ingezet worden voor formatieve als summatieve evaluatie. Bij formatieve (of tussentijdse) evaluatie krijgt de student tussentijds informatie over de bereikte en niet bereikte leerdoelen en kan hij zo zijn leerproces bijsturen. Bij summatieve evaluatie wordt een eindoordeel uitgesproken over de prestaties van de student.

Formatief komt peer-assessment vaak voor wanneer studenten authentieke taken moeten uitwerken (zoals het schrijven van een betoog, het geven van een presentatie, ...). Studenten geven elkaar dan tussentijdse feedback aan de hand van een aantal criteria. Met behulp van die feedback maakt de student een tweede (vaak definitieve) versie van het artikel of de presentatie. Deze versie wordt dan door de docent van een eindbeoordeling voorzien. Peer-assessment wordt in dit geval dus tussentijds gebruikt, waarbij studenten de kans krijgen om hun prestatie te verbeteren en inzicht te krijgen in hun leerproces. In punt 3 wordt dieper ingegaan op hoe deze formatieve vorm van peer-assessment kan worden geconcretiseerd.

Summatief wordt peer-assessment vooral ingezet wanneer studenten samen werken aan een gezamenlijk eindproduct, waarbij peer-assessment gebruikt wordt om het groeps cijfer te corrigeren voor de bijdrage van de verschillende individuele studenten. Verschillende manieren zijn hiervoor in de literatuur beschreven (Dochy, Schelfhout & Janssens, 2003). Hieronder vindt u één mogelijke manier om het groeps cijfer te corrigeren door middel van peer-assessment.

Voorbeeld: Verdeling van een cijfer

De docent geeft een cijfer aan een groep. Dit cijfer wordt vermenigvuldigd met het aantal groepsleden - 1. Het zo bekomen cijfer wordt dan weer onder de groepsleden verdeeld.

Een groep (Tom, Zara en Emma, Milan) kan maximaal 10 punten behalen. De docent geeft de groep bijvoorbeeld een 6. Voor de peer-assessment zijn nu 6 punten x 3 (= aantal groepsleden - 1) = 18 punten beschikbaar. Er kunnen dus 18 punten verdeeld worden onder de groep. Ieder groepslid verdeelt de 18 punten over de drie andere groepsleden:

	Tom	Zara	Emma	Milan
Tom geeft:	x	4	6	8
Zara geeft:	6	x	6	6
Emma geeft	7	5	x	6
Milan geeft	8	6	6	x

Tom krijgt nu als eindcijfer een 7 (= $6+7+8 : 3$).
Zara krijgt nu als eindcijfer een 5 (= $4+5+6 : 3$).
Emma krijgt nu als eindcijfer een 6 (= $6+6+6 : 3$).
Milan krijgt nu als eindcijfer een 6,5 (= $8+6+6 : 3$).

3. Peer-assessment: hoe?

Peer-assessment kan op verschillende manieren worden georganiseerd. Dit is afhankelijk van verschillende factoren (zie 3.1). Bovendien is het erg belangrijk om de studenten goed voor te bereiden (zie 3.2) door de beoordelingscriteria te verduidelijken en hen te trainen in het geven van feedback aan elkaar.

3.1 Organisatie van peer-assessment

Hoe de docent de peer-assessment gaat organiseren, is afhankelijk van verschillende factoren, zoals:

- Gaat het om formatieve of summatieve evaluatie?
- Gaat het om een schriftelijk of mondeling te beoordelen product?
- Wat is het gewicht van de beoordeling?
- Wie beoordeelt wie?
- Is de beoordeling anoniem?
- Gaat het alleen om een cijfer of ook/alleen om feedback?

De docent kan peer-assessment op verschillende manieren organiseren, afhankelijk van de antwoorden op bovenstaande vragen. Daarom is het belangrijk dat u zich deze vragen stelt voor u aan de eigenlijke organisatie begint. Topping (1998) vond in totaal zelfs 17 factoren die de organisatie van peer-assessment beïnvloeden.

Bean (1998) geeft een transparante basisprocedure voor peer-assessment bij formatief gebruik. Deze procedure werkt als volgt:

De studenten werken aan hun product. Op een bepaald moment onderbreken ze dit om elkaars tussenproducten te beoordelen. Daarvoor gebruiken ze een beoordelingsformulier met dezelfde criteria als de docent gebruikt voor de eindbeoordeling. De studenten vullen het in, lichten per beoordelingsaspect hun oordeel toe en vatten hun oordeel samen in minstens drie adviezen voor verbetering. Dit verslag geven ze aan degene wiens werk ze hebben beoordeeld. Daarna krijgt ieder de gelegenheid om het product te reviseren. De docent beoordeelt het gereviseerde product.

De docent heeft hierbij de rol van procesbewaker. Hij ontvangt tegelijk met de studenten een kopie van de producten die de studenten elkaar voorleggen en van de ingevulde beoordelingsformulieren, zodat hij kan zien of ieder de gemaakte afspraken nakomt. Wanneer de studenten elkaar feedback geven, onthoudt de docent zich zoveel mogelijk van commentaar op de producten.

3.2 Voorbereiding op peer-assessment

Duidelijke beoordelingscriteria opstellen

Het is belangrijk om de beoordelingscriteria zo concreet, eenduidig en observeerbaar mogelijk te formuleren. Voordat de studenten de beoordelingscriteria gaan gebruiken voor peer-assessment, is het zaak deze goed met de studenten door te nemen. Eventuele onduidelijkheden kunnen dan weggenomen worden. Het formuleren van de beoordelingscriteria kan ook samen met de studenten gebeuren.

Als studenten nog weinig of geen ervaring hebben met peer-assessment, is het verstandig om het aantal beoordelingscriteria beperkt te houden. Anders zien de studenten door de bomen het bos niet meer. Langzamerhand kan dan het aantal criteria worden uitgebreid.

Een voorbeeld uit de praktijk van een evaluatieformulier voor het beoordelen van een mondelinge presentatie bij formatieve evaluatie.

Voorbeeld (Bron Provinciale Hogeschool Hasselt):

Richtlijnen voor de studenten

- Beoordeel de presentatie van de andere groepjes aan de hand van bijgevoegd evaluatieformulier.
- Geef bij elke vraag d.m.v. een kruisje bij uitstekend, goed, voldoende, onvoldoende jullie beoordeling weer.
- Vergeet niet om positieve feedback te geven.
- Wees eerlijk, maar geef duidelijke argumenten waarop je je oordeel baseert.
- Wees constructief en adviesgericht: bij het geven van feedback is het makkelijk om kritiek te geven, veel moeilijker is het geven van suggesties ter verbetering!!!
Een voorbeeld: i.p.v. te zeggen 'de slides bij de presentaties waren verschrikkelijk chaotisch (niet alleen is dat niet leuk om te horen, ook weet de groep dan nog niet wat er fout aan was) zeg je beter: 'ik zou volgende keer dezelfde indeling gebruiken en hetzelfde lettertype. Ook is het beter om niet teveel tekst op één slide te zetten.
- Probeer zo duidelijk mogelijk te zijn in jullie oordeel, vooral de argumentatie waarop jullie je oordeel hebben gebaseerd is erg belangrijk! Het gaat niet zozeer om het cijfer maar vooral om wat dat cijfer betekent, en meer nog om advies: wat kan men doen om te verbeteren?

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
1. Hoe was de introductie van de presentatie? Wat zouden jullie anders doen?				

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
2. Hoe kwam de inhoud van de presentatie over? Was de informatie duidelijk en werd deze helder gepresenteerd? Motiveer het oordeel:				

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
3. Hoe was de samenwerking/ taakverdeling van de groep tijdens de presentatie? Motiveer het oordeel: (denk aan suggesties voor verbetering?)				

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
4. Hoe was het contact met de toehoorders tijdens de presentatie? Boeide men de groep? Waar baseren jullie je oordeel op: welke observaties zijn gemaakt?				

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Onvoldoende
5. Hoe was het gebruik van media-overheadprojector/computer/afbeeldingen etc. tijdens de presentatie?				
Motiveer je oordeel of noem twee dingen m.b.t. het mediagebruik die de groep eventueel anders had kunnen doen.				

b. Trainen in het geven van feedback

Als de beoordelingscriteria definitief zijn, is het nuttig de studenten te trainen door ze oefenbeoordelingen te laten uitvoeren met schrijf- of spreekprestaties van bijvoorbeeld oud-studenten. Vervolgens kan men deze proefbeoordelingen bespreken, het liefst in kleine groepjes, zodat onzekere studenten zich veiliger voelen bij het geven en krijgen van feedback van medestudenten.

4. Voor -en nadelen van peer-assessment

Peer-assessment kan een heel waardevol onderdeel van het leerproces zijn. Studenten worden actief betrokken bij zowel het leer- als het beoordelingsproces. Evaluatiecriteria worden transparanter en de student krijgt op die manier inzicht in zijn leerproces waardoor de kwaliteit van het eindproduct verbetert. Studenten leren anderen beoordelen en zullen daardoor ook zichzelf beter kunnen evalueren. Ze zijn het echter vaak niet gewend om feedback te geven op hun medestudenten. Studenten moeten daarom voldoende de kans krijgen om te leren hoe ze feedback moeten geven en zelf kunnen omgaan met feedback.

Dikwijls loopt een peer-assessment stuk op een onvoldoende duidelijke procedure, te vage doelstellingen en te weinig begeleiding. Indien peer-assessment opgezet wordt met het doel 'tijdswinst' te realiseren, is de kans groot dat men bedrogen uitkomt.

Bij summatief gebruik is ook de validiteit en de betrouwbaarheid niet altijd even groot. Verschillende studies tonen aan dat peer-assessment minder valide en betrouwbare resultaten geeft. Vandaar dat peer-assessment vaak formatief gebruikt wordt, en summatief vooral ter correctie van een groepsscore.

5. Do's en don't's bij het opzetten van peer-assessment

- Begin geleidelijk met het introduceren van peer-assessment. Als studenten de voordelen zien van peer-assessment, feedback, breidt dit dan geleidelijk uit.
- Maak de feedbackgroep niet te groot. De feedbackgroep omvat bij voorkeur drie of vier studenten. Paren hebben als risico dat bij niet goed functioneren van één of beide studenten, de feedback uitblijft of te weinig oplevert.
- Houd het aantal en de omvang van de te beoordelen producten beperkt.
- Zowel voor de feedbackers als voor degene die feedback ontvangt, is het prettig om bij het geven van feedback niet alle mogelijke criteria de revue te laten passeren, maar bij voorbeeld de ene keer te focussen op inhoud, de andere keer op vorm.
- Niet alle studenten voelen zich goed bij het formuleren van kritiek voor medestudenten. Gun studenten de tijd om hieraan te wennen.
- Laat de studenten beoordelen aan de hand van vooraf expliciet gemaakte criteria. Gebruik dezelfde criteria als de criteria die u hanteert voor de eindbeoordeling (of een deel ervan). Na verloop van tijd kunt u ook de studenten betrekken bij het opstellen van beoordelingscriteria.
- Interfereer niet als studenten elkaar onderling feedback geven. Het is aan te bevelen dat de docent zich op het moment dat de studenten elkaar feedback geven, beperkt tot de rol van procesbewaker.
- Combineer schriftelijke feedback met een mondelinge toelichting.

- Om de impact van vriendschappen te minimaliseren, kunt u peer-assessment anoniem laten verlopen.
- Het belonen van de tussentijdse feedback door de medestudenten in de vorm van een cijfer kost de docent veel tijd en zorgt er meestal niet voor dat studenten meer werk maken van de beoordeling.
- Volg het peer-assessmentproces op. Controleer of iedereen zich aan de gemaakte afspraken houdt en grijp indien nodig in. Maak de studenten duidelijk waar ze met vragen en moeilijkheden terecht kunnen.
- Stel een duidelijke procedure op en informeer studenten tijdig en zorgvuldig!

Interessante literatuur

Bean, J. C. (1998). *Schrijvend leren en andere didactische werkvormen voor actief leren*, Leiden, Spruyt, Van Mantgem & De Does bv.

Berg, B.A.M. van den (2003). *Peer-assessment in universitair onderwijs. Een onderzoek naar bruikbare ontwerpen*, Proefschrift Universiteit Utrecht.

Bosch, S. van den (1999), *Peer-assessment is geen natte-vingerwerk*, in: Ontwikkeling in toetsing, website Open Universiteit, zie: http://d-hrl-srv-1.ouh.nl/info-alg-innovatienieuws/OnderwijsInnovatie/OI_1999/oi2_1999/peers.htm#top

Dochy, F., Schelfhout, W., & Janssens, S. (2003). *Anders evalueren*, in: Assessment in de onderwijspraktijk. Leuven, Lannoo

NCLRC (2004/2004), *Assessing Learning*, in: The essentials of language teaching, website NCLRC, Washington, zie: www.nclrc.org/essentials/assessing/peereval.htm

Sluismans (2003), *Peer-assessment in competentiegericht onderwijs*, Edusite.

Topping, K. (1998), *Peer-assessment between students in colleges and universities*, in: Review of Educational Research, 68, 249-276.

Van Petegem, P. (2002), *Een alternatieve kijk op evaluatie*, Antwerpen, Wolters Plantyn.

OPDRACHT PEER-ASSESSMENT: TRAINING MET VOORBEELD SCHRIJFPRESTATIE EEN KAARTJE SCHRIJVEN

Instructies voor de examinator

1. Laat uw studenten de instructies voor de kandidaat bij de toetstaak 'Een kaartje schrijven' lezen.
2. Laat uw studenten onderstaand schrijfproduct evalueren met behulp van het beoordelingsmodel hieronder.
3. Bespreek de evaluaties klassikaal waarbij u ruimte geeft voor discussie.
4. Vraag wat men lastig vond om te beoordelen en wat makkelijk.
5. Scherp zonodig de beoordelingscriteria aan met wat wel/niet goed gerekend wordt.

Instructies voor de kandidaat

- Je hebt pas een nieuw huis.
- Om dat te vieren nodig je vrienden uit voor een feest in je nieuwe huis.
- Je stuurt een kaartje met een uitnodiging aan je vriendin Gerda Goosens, Molleveldlaan 23, 3453 Merksem, België. Gerda weet waar je woont.
- De gegevens voor het feest mag je zelf bedenken.

Dit heeft een student geschreven:

<p><i>Hallo Gerda,</i></p> <p><i>Er is feest.</i></p> <p><i>Kom je ook?</i></p> <p><i>Je weet mijn adres.</i></p> <p><i>Daaag.</i></p>	<p><i>Gerda Goosens</i></p> <p><i>Molleveldlaan 23</i></p> <p><i>3453 Merksem</i></p> <p><i>België</i></p>
--	--

Beoordelingsmodel EEN KAARTJE SCHRIJVEN (Zet een kruisje op de goede plaats.)

Element	Ja/Goed	Nee/Onvoldoende
1	De kaart komt op het goede adres aan.	
	De kaart komt bij de juiste persoon terecht.	
2	Afzender maakt zichzelf bekend .	
3	Afzender maakt duidelijk dat er een feest is.	
4	Afzender maakt duidelijk dat persoon uitgenodigd is	
5	Afzender maakt duidelijk wat reden feest is.	
6	Afzender maakt duidelijk waar feest is.	
7	Afzender maakt duidelijk wanneer feest is (datum + tijd)	
8	Zinsbouw	

U kunt uw ervaringen met deze opdracht peer-assessment naar ons sturen ter feedback. Ook met verdere vragen of opmerkingen omtrent peer-assessment kunt u bij ons terecht. Onze contactgegevens staan onder aan deze ToetsTip.

TOETSTIP 7 PORTFOLIO 2007

In de volgende ToetsTip gaan we dieper in op het gebruik van een portfolio.

Vragen, opmerkingen en suggesties

Opmerkingen over ToetsTip 6:

Suggesties voor volgende ToetsTips:

Inhoudelijke opmerkingen over evaluatie in het algemeen:

Praktische bemerkingen over de ToetsTip:

Voor vragen & reacties één adres:

het CNaVT-secretariaat

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal
Blijde-Inkomststraat 7
B-3000 Leuven
België
0032 (0) 16 53 55 16

cnavt@arts.kuleuven.be